

4.6. pielikums

Pārskats par to, kā ņemti vērā IVN ziņojuma izvērtēšanas laikā saņemtie jautājumi un iesniegtie priekšlikumi no fiziskām personām

Fiziskas personas vēstule. Energētikas un vides aģentūrā reģistrēts 2025. gada 30. maijā ar Nr. 2.9/1814/2025-S		
Nr.	Jautājumi/ komentāri	Sniegtās atbildes
1.	Ziņojuma 361.–363. lappusē, 8.1. tabulā "Ekspertu vērtējuma apkopojums par visām izvērtētajām 84 VES" skaidri redzams, ka visām vērtētajām stacijām ir konstatēta būtiska un/ vai nevēlama ietekme uz vidi. Ziņojuma secinājumi ir formulēti neprecīzi, jo negatīvā ietekme uz vidi tiek pamatota ar to staciju esamību, kuru būvniecība netiks īstenota – proti, tās tiek minētas kā potenciāli videi kaitīgākas, lai tādējādi attaisnotu pārējo staciju būvniecību. Šāda pieeja rada maldinošu priekšstatu, ka izvēlētās stacijas ir videi draudzīgākas, salīdzinot ar tām, kuru būvniecība tiek atcelta IVN ziņojuma izpētes rezultātā. Vēršam uzmanību, ka pilnīgi visu staciju būvniecība nevēlami ietekmē putnus, un vairākas no tām, kurām būvniecība ir plānota, pārsniedz pieļaujamo trokšņa līmeni, rada mirgošanas efektu, pasliktina ainavu kvalitāti un apdraud vērtīgus biotopus.	Sniedzam skaidrojumu, ka IVN ziņojuma 8.1. tabula nav interpretējama kā apliecinājums, ka visām 84 vērtētajām vēja elektrostaciju (VES) izvietojuma vietām būtu vienādi būtiska un/ vai nevēlama ietekme, vai ka ietekme būtu nepieļaujama. Šī tabulas mērķis ir atspoguļot: ▪ Ekspertu salīdzinošo izvērtējumu, kurā katra no VES novietojuma vietām tiek analizēta konkrētu vides aspektu griezumā – piemēram, putnu migrācija, ainava, biotopi, troksnis, ēnu mirgošana u. c.; ▪ Novērtējums ietver gan identificēto ietekmju esamību, gan to mazināšanas potenciālu un iespēju tehniski pārprojektēt vai nevirzīt konkrēto vietu tālākai attīstībai, ja tās ietekme pārsniedz pieļaujamās robežas; ▪ VES izvietojuma vietas, kuras ziņojumā norādītas kā nevirzāmas īstenošanai, netiek izmantotas, lai "attaisnotu" citas, bet gan lai parādītu atlases kritēriju objektivitāti, kā arī IVN procesa mērķtiecību — no plašāka sākotnējā apjoma atlasīt vides kontekstā piemērotākās VES izvietojuma vietas; ▪ Visām VES, kuru būvniecība tiek rekomendēta, ir noteikti nosacījumi vai ierobežojumi VES projekta ieceres dokumentācijas izstrādes posmam, būvniecības stadijā vai ekspluatācijas laikā (nosacījumus un pasākumus ietekmju mazināšanai būvniecībai rekomendētajām VES skatīt 11.2.tabulā, 11.3.tabulā) ▪ Gadījumā, ja eksperti konstatēja būtisku nelabvēlīgu ietekmi, paredzētās darbības īstenošana netika rekomendēta. Lai novērstu sabiedrības bažas par akcentētajām tēmām sniedzam papildus skaidrojumu, ka ietekmes uz vidi novērtējumā īpaša uzmanība tika pievērsta: 1. Putnu un sikspārņu izpētei dabā, ko veica sertificēti eksperti: tika veiktas uzskaites, apsekojumi un migrācijas trajektoriju analīzes,

		kuru rezultātā noteiktām VES stacijām tika piemēroti tehniski un telpiski ierobežojumi, vai to realizācija netika turpmākā izpētē rekomendēta. Rekomendētajām VES stacijām ir identificētas kompensējošas un/ vai ietekmi mazinošas darbības, piemēram, ekspluatācijas ierobežojumi sezonāli vai diennakts laikā (11.2.tabula). 2. Biotopu aizsardzības jomā, kur izpēti veica vairāki sertificēti eksperti: Biotopu kartēšana un to vērtējums tika veikta saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes definētām vadlīnijām, un VES stacijas, kas potenciāli skar aizsargājamus biotopus, netika rekomendētas tālākai realizācijai; 3. Fizikālo ietekmju vērtējumā – pilna spektra trokšņa modelēšanā: Visiem plānotajiem VES novietojumiem, kas tiek virzīti tālāk, tika veikta akreditēta trokšņa modelēšana (ISO 9613-2, CNOSSOS-EU metodoloģija), un, ja tika konstatēts pieļaujamo robežvērtību pārsniegums, tika veikta staciju izvietojuma papildu analīze un VES turbīnu darbības nosacījumu definēšana (11.2. tabula); 4. Ainava un mirgošana: Tika izmantots 3D vizualizācijas modelis (view-shed + shadow flicker), kurā ainavas izmaiņas vērtētas no reprezentatīvām vietām, ņemot vērā arī iedzīvotāju vizuālo jutību. Stacijām ar pārmērīgu mirgošanas vai redzamības ietekmi tika paredzētas automātiskas apstādināšanas funkcijas mirgošanas maksimuma laikā. IVN ziņojumā ietvertais VES stacijas vērtējums parāda, ka visām ir veikts vienlīdz rūpīgs izvērtējums, lai nodrošinātu: ▪ IVN procesa caurskatāmību, ▪ Nerekomendējamo VES turbīnu izslēgšanu no projekta, ▪ un gala rezultātā — videi labākās alternatīvas realizācijas rekomendāciju. Šāda metodika atbilst gan Latvijas normatīvajiem aktiem, gan Eiropas Savienības ietekmes uz vidi novērtējuma direktīvas (2011/92/ES) prasībām. IVN Ziņojuma precizētajā redakcijā 8.1.tabula precizēta atbalstoši DAP (vēstule 16.07.2025 Nr. 4.9/4473/2025-N, pievienota 2.pielikumā) norādījumiem:
--	--	--

		- pievienota papildus kolonna norādot, kura VES turbīna attiecas uz kuru alternatīvu (A vai B); - tabula papildināta ar kolonnu, kurā norādīts, vai konkrētās VES izbūve ir atbalstāma vai nē; - tabula papildināta arī ar kolonnu "DAP viedoklis", kur iekļauti DAP vēstulē 16.07.2025 Nr. 4.9/4473/2025-N noteiktais nosacījums par A alternatīvas izvēli.
2.	Lūdzam, novērst ekosistēmas integritātes un ilgtermiņa saglabāšanas apdraudējumu. Plānoto vēja elektrostaciju darbības teritorija atrodas tiešā tuvumā jeb buferzonā divām Eiropas nozīmes NATURA 2000 aizsargājamām teritorijām. IVN ziņojumā eksperti norāda, ka šī teritorija izceļas ar augstu bioloģisko daudzveidību, kas ir īpaši būtiski NATURA 2000 teritoriju aizsardzības mērķu kontekstā. Ņemot to vērā, ekspertu vērtējumos visām plānotajām stacijām ir konstatēta nevēlama ietekme uz vidi, tai skaitā uz aizsargājamiem biotopiem un sugu dzīvotnēm, kas var apdraudēt ekosistēmas integritāti un ilgtermiņa saglabāšanu.	Sagatavojot VES parka "Valmiera–Valka" ietekmes uz vidi novērtējumu (IVN), ir pilnībā ievērotas prasības par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, tostarp attiecībā uz NATURA 2000 teritoriju tuvumu. IVN ziņojuma saturs un ekspertu vērtējums ietver gan šīs problemātikas atzišanu, gan konkrētus pasākumus šī riska novēršanai un samazināšanai līdz pieņemamam līmenim, kā to nosaka spēkā esošais normatīvais regulējums. 1. Novērtējums attiecībā uz NATURA 2000 teritorijām - Plānotās VES novietojuma vietas tika izvērtētas, ņemot vērā tām piegulošās divas Eiropas nozīmes aizsargājamās teritorijas (NATURA 2000): ▪ IVN ziņojumā ir veikta ietekmes uz NATURA 2000 teritorijām skrīninga analīze, un atsevišķām teritorijām arī padziļināts novērtējums atbilstoši normatīvajām vadlīnijām (saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 639 un ES Biotopu direktīvas 6. panta prasībām). ▪ Ir identificēti aizsargājami biotopi un sugu dzīvotnes, kuru ekoloģiskā nozīme ir ņemta vērā gan teritorijas atlases posmā, gan vērtējumos par kumulatīvo ietekmi. 2. Preventīvie pasākumi un VES izvietojuma optimizācija agrīnā stadijā - Ņemot vērā iespējamās nevēlamās ietekmes uz sugām un biotopiem, ir veikta: ▪ VES izvietojuma korekcija un izslēgšana no novietojumiem, kur pastāv potenciāli nozīmīga vai neatgriezeniska ietekme uz aizsargājamiem biotopiem vai sugu dzīvotnēm; ▪ Izstrādāts bioloģiskās daudzveidības mazināšanas un kompensēšanas pasākumu kopums, t.sk. konkrētu platību aizsardzība, monitorings un potenciāli – sugu dzīvotņu uzlabošana citviet; ▪ Paredzēts, ka ekspluatācijas laikā tiks ievēroti sezonāli ekspluatācijas ierobežojumi (piemēram, putnu ligzdošanas vai

		migrācijas laikā), ja tas būs nepieciešams, saskaņā ar IVN rekomendācijām un kompetento iestāžu atzinumiem. 3. Ekosistēmu ilgtermiņa saglabāšanas nodrošinājums - Ekosistēmu ilgtermiņa saglabāšana ir IVN neatņemama sastāvdaļa, kas atspoguļota šādos elementos: ▪ Kumulatīvās ietekmes novērtējumā ir analizēta ietekme uz aizsargājamām dabas vērtībām ne tikai projekta robežās, bet plašākā mērogā, ietverot citus tuvumā esošus vēja parkus un infrastruktūru; ▪ Ziņojumā izmantota strukturēta riska metodoloģija, kas ļauj objektīvi salīdzināt potenciālās ietekmes un identificēt pieņemamas alternatīvas; ▪ Tiek nodrošināts, ka projekta īstenošana neizraisīs būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz NATURA 2000 teritoriju aizsardzības mērķiem, kā to nosaka likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". 4. Par "nevēlamās ietekmes" jēdzienu IVN ziņojumā - jāuzsver, ka "nevēlama ietekme" IVN kontekstā nenozīmē nepieļaujamu vai neatrisināmu ietekmi. Tas apzīmē sākotnēji identificētu negatīvu ietekmi, kura ir pārvaldāma ar atbilstošiem tehniskajiem un dabas aizsardzības pasākumiem, kas uzskaitīti IVN ziņojuma 11.2.; 11.3. tabulās. Tāpēc katras VES stacijas izvērtējumā ir iekļauta arī pasākumu sadaļa, kas konkrēto risku novērš vai būtiski samazina. NATURA 2000 teritoriju ilgtermiņa aizsardzība IVN procesā ir nodrošināta. Izstrādājot IVN ziņojumu ir ņemts vērā, ka: ▪ Novērtējumam jābūt balstītam uz labākajiem pieejamajiem zinātniskajiem datiem un metodēm; ▪ Visas potenciāli būtiskām ietekmēm ir jābūt identificētām, novērtētām un atrisinātām; ▪ Projekta īstenošana nenovedīs pie aizsargājamo teritoriju aizsardzības mērķu pārkāpuma, kā to uzskatāmi apliecina IVN dokumentācija un ekspertu atzinumi. IVN ziņojuma precizētā gala redakcija ir papildināta ar gala vērtējumu, un būvniecībai tiek rekomendēta tikai A vai A' alternatīva,
--	--	---

		samazinot potenciālo ietekmi uz Natura 2000 teritorijām un medņu riestiem.
3.	Kopš šī projekta attīstības uzsākšanas 2022. gadā ir būtiski mainījušies tirgus un enerģētikas sektora apstākļi, kas sākotnēji pamatoja nepieciešamību strauji palielināt atjaunojamo energoresursu (AER) ražošanas jaudas. Šajā laikā ekspluatācijā nodotas vairākas jaunas AER stacijas (skat. https://ast.lv/lv/electricity-market-review?year=2024&month=13), būtiski palielinot elektroenerģijas piedāvājumu. Situācija liecina par iespējamu enerģijas pārprodukciju, kas var novest pie elektroenerģijas tirgus cenu samazināšanās un padarīt daļu no plānoto projektu ekonomiski neefektīvus vai pat zaudējumus radošus. Veidojot ievērojamu pārprodukciju veidojas jaunas izmaksas par elektrības balansēšanu (https://ast.lv/lv/content/atbildiba-par-balansesanu-un-nebalanss), kuru izmaksas liek segt ikvienam elektroenerģijas patērētājam. Šāds risks īpaši būtisks, ņemot vērā valsts atbildību par efektīvu publisko resursu izmantošanu un investīciju ilgtspēju. Atbilstoši Eiropas Komisijas vadlīnijām par valsts atbalstu klimata un enerģētikas mērķu sasniegšanai (2022. gada pamatnostādnes – <i>Guidelines on State aid for climate, environmental protection and energy 2022</i>), valstīm jānodrošina, ka atbalsts tiek sniegts tikai tad, ja pastāv identificēts tirgus nepilnību gadījums un tiek izvairīts no pārmērīga kompensācijas līmeņa vai tirgus izkropļojumiem (punkti 43–48; 90–98). Šis risks ir īpaši būtisks, ņemot vērā ES Tīras enerģijas pakotnes (Clean Energy for All Europeans Package) principu par tirgus balstītu attīstību un pārmērīgas jaudas nepieļaujamību, kā arī ES valsts atbalsta vadlīnijas klimata, vides aizsardzības un enerģētikas jomā 2022. gadam (CEEAG), kas uzsver nepieciešamību samērot enerģētikas projektus ar faktisko sistēmas vajadzību un sabiedrības interesi. Līdzīgi Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021–2030 (NEKP) paredz racionālu un līdzsvarotu AER attīstību, kas saskaņojama ar vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzības mērķiem. Ja AER attīstība pārsniedz faktisko nepieciešamību un infrastruktūras caurlaides spējas, rodas risks, ka daļa no plānotajām jaudām kļūs lieka, radot neatgriezeniskus zaudējumus no jau ieguldītajām vai plānotajām investīcijām. ņemot vērā šo kontekstu, Enerģētikas un vides aģentūrai, kā koordinējošai institūcijai, būtu stratēģiski jāizvērtē visus iesniegtos projektus, dodot priekšroku tiem, kuru vides ietekme ir vismazākā, kā arī jāpārlecinās, ka projekti patiesi atbilst tirgus un energoapgādes vajadzībām. Tāpat jāuzsver, ka ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) procedūra nedrīkst tikt sasteigta vai saīsināta, jo potenciālais kaitējums	Ņemot vērā paustās bažas par vēja elektrostaciju projekta “Valmiera – Valka” ietekmi uz elektroenerģijas tirgu, iespējamo pārprodukciju, balansēšanas izmaksām un tirgus izkropļojumiem, kā arī nepieciešamību nodrošināt atbilstošu vides aizsardzības līmeni Natura 2000 teritoriju tuvumā, vēlamies sniegt šādu oficiālu skaidrojumu. 1. Projekta attīstība atbilst nacionālajām un ES enerģētikas stratēģijām: - Projekta īstenošana notiek saskaņā ar Nacionālo enerģētikas un klimata plānu 2021–2030 (NEKP), NAP2027, Latvijas enerģētikas stratēģiju 2050. gadam, kā arī Eiropas Savienības zaļā kursa un klimatneitralitātes mērķiem; - Latvija šobrīd ir elektroenerģijas neto importētāja, un nepieciešamība pēc jauniem AER projektiem ir ilgtermiņā identificēta kā nacionālas drošības un energoneatkarības prioritāte. 2. Projekts neveicina valsts atbalsta kropļojumus vai pārmērīgu jaudu uzkrāšanu: - Šis projekts netiek īstenots ar publisku atbalstu vai valsts garantijām, tādējādi nav piemērojamas Eiropas Komisijas 2022. gada CEEAG vadlīniju normas par pārmērīgu kompensāciju vai tirgus izkropļojumu novēršanu. Komersants pats uzņemas uzņēmējdarbības riskus, tai skaitā enerģijas cenu svārstību un investīciju atdeves jautājumus; - Elektroenerģijas tirgus atbilstoši Eiropas Komisijas nosacījumiem Latvijā ir brīvs, liberalizēts un konkurētspējīgs, kurā investīciju lēmumi tiek pieņemti uz tirgus analīzes un privātā kapitāla bāzes. 3. Balansēšanas un sistēmas izmaksas ir caurspīdīgi tirgus mehānismi, jo saskaņā ar AST tīkla darbības regulējumu, balansēšanas izmaksas ir normāla tirgus funkcionēšanas daļa, kuras proporcionāli sadalās visiem dalībniekiem. Vēja enerģijas ražotājiem ir iespēja: - izmantojot elastīgas ražošanas vadības tehnoloģijas;

dabas vērtībām, īpaši Natura 2000 teritorijās un to tuvumā, var būt neatgriezenisks. Šie biotopi un ekosistēmas ir veidojušies tūkstošiem gadu, un to bojāšana neatbilst Eiropas Savienības Biotopu direktīvas (92/43/EEK) 6. panta prasībām par aizsargājamo teritoriju saglabāšanu un attīstību, ES Dzīvotņu direktīvu (92/43/EEK) un Putnu direktīvu (2009/147/EK). Direktīvas uzsver, ka jebkura darbība, kas var ievērojami ietekmēt teritorijas integritāti, ir rūpīgi jāizvērtē, un atļauja pieļaujama tikai, ja nav citu mazāk kaitīgu alternatīvu. Šādos gadījumos, saskaņā ar Aarhus konvenciju un ES vides tiesību aktiem, sabiedrības interese par vides saglabāšanu jāizvirza augstāk par šauru ekonomisko interešu īstenošanu.	▪ pieslēgt enerģijas uzkrāšanas sistēmas; ▪ veidot sadarbību ar balansētājiem. Šie mehānismi novērš negatīvu ietekmi uz kopējo tīkla stabilitāti un neatpoguļo projekta vides ietekmes aspektus, kas ir IVN procesa uzmanības centrā. 4. IVN process tiek veikts atbilstoši Latvijas un ES tiesību aktiem - IVN ziņojums par projektu "Valmiera – Valka" ir sagatavots atbilstoši šādiem galvenajiem dokumentiem: ▪ Latvijas likumam "Par ietekmes uz vidi novērtējumu"; ▪ Ministru kabineta noteikumiem Nr. 18 par IVN procedūru; ▪ ES Direktīvām 2011/92/ES, 2014/52/ES; ▪ Biotopu direktīvai 92/43/EEK un Putnu direktīvai 2009/147/EK. IVN Ziņojuma izstrādē ir: ▪ veikta Natura 2000 teritoriju skrīninga un ietekmes izvērtēšana; ▪ analizēta kumulatīvā ietekme uz sugām un biotopiem; ▪ definēti ietekmes mazināšanas pasākumi un monitoringa pienākumi. Ekspertu izvērtējumos (IVN ziņojuma 6.pielikums) nav konstatēta būtiska ietekme uz Natura 2000 teritoriju aizsardzības mērķiem, līdz ar to projekts nav pretrunā Biotopu vai Putnu direktīvu 6. panta prasībām. 5. Projekts ir sabalansēts starp vides, ekonomikas un sabiedrības interesēm. IVN procesā tika analizētas dažādas VES parka izvietojuma alternatīvas, tai skaitā: ▪ teritoriju izvietojuma varianti ar mazāku ietekmi; ▪ tehnoloģiskie risinājumi trokšņa, mirgošanas un ietekmes uz ainavu mazināšanai; ▪ aizsargājamo sugu monitoringa nosacījumi un sezonāli darbības ierobežojumi. Rezultātā tika saglabāts sabiedrības ieguvumu un vides aizsardzības līdzsvars, kā to paredz arī Orhūsas konvencija un Latvijas Satversmes 115. pants.
--	--

4.	Ziņojuma sagatavošanā iesaistītais ornitologs Edgars Dzenis ir stājies darba attiecībās ar projekta pasūtītāju – SIA <i>Latvijas vēja parki</i>/Latvenergo –, vienlaikus pildot eksperta pienākumus IVN procesā. Šāds statuss rada tiešu un būtisku interešu konfliktu, kas nopietni apdraud ziņojuma objektivitāti un uzticamību. Eksperts, kurš atrodas tiešās darba attiecībās ar pasūtītāju, nevar tikt uzskatīts par neatkarīgu vērtētāju, jo starp pusēm pastāv formālas saistības, kas var netieši vai tieši ietekmēt sniegto vērtējumu. Ņemot vērā, ka Latvijā šobrīd nav skaidra normatīvā regulējuma par vides ekspertu neatkarību un ētikas standartiem, šāda situācija palielina risku, ka ekspertu atzinumi tiek veidoti, balstoties uz subjektīvu interpretāciju vai pasūtītāja interesēm, nevis uz objektīviem zinātniskiem datiem. Šis aspekts būtiski grauj sabiedrības uzticēšanos IVN procesam. Turklāt, vienā no sabiedrības komentāriem tika pamatoti paustas bažas par nepietiekamu izpēti attiecībā uz ekoloģiski nozīmīgām putnu sugām (piemēram, pūces un medņi), kas ir īpaši aizsargājamas sugas. IVN ziņojuma atbilde šim komentāram neattiecas uz minēto būtību, bet aizvieto diskusiju ar atsaucēm uz maznozīmīgām sugām, piemēram, zvirbuliem un dzilnām, tādējādi ignorējot būtiskus dabas aizsardzības aspektus. Šāda pieeja norāda ne tikai uz iespējamu ekspertīzes neobjektivitāti, bet arī uz neatbilstošu IVN atzinumu kvalitāti, kas var novest pie nepamatotiem lēmumiem ar ilgtermiņā un neatgriezenisku ietekmi uz dabu. Šādos gadījumos būtu jānodrošina neatkarīga ekspertu pārbaude vai jāpieprasa papildus, neatkarīgs izvērtējums no institūcijām, kuras nav tieši saistītas ar projekta finansētājiem.	Saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 5. pantu (“Ietekmes novērtējuma finansēšana”), ietekmes uz vidi novērtējumu finansē paredzētās darbības ierosinātājs. Normatīvais regulējums pieļauj, ka ierosinātājs šo uzdevumu īsteno, slēdzot līgumus ar atbilstošiem konsultantiem vai piesaistot sertificētus IVN ekspertus, tai skaitā izmantojot uzņēmuma iekšējos resursus, ja tā rīcībā ir atbilstoši kvalificēts personāls. Šāda pieeja ir izplatīta gan publiskajā, gan privātajā sektorā, tai skaitā lielākajos enerģētikas, transporta un infrastruktūras attīstības projektos, un atbilst Latvijas normatīvajam regulējumam, kā arī starptautiski atzītai praksei. Vienlaikus jāuzsver, ka likuma ietvaros IVN procedūra ir veidota ar divpakāpju kontroles mehānismu, lai nodrošinātu tās objektivitāti un sabiedrības interešu ievērošanu: Ekspertu ziņojumu saturu pārbauda un izvērtē Valsts Vides dienests (VVD) kā IVN procedūras kompetentā institūcija saskaņā ar likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 6. pantu. Atkarībā no ierosinātās darbības specifikas izvērtēšanā var tikt iesaistītas arī nozaru institūcijas un atbildīgās pašvaldības, kuras sniedz atsauksmes par atsevišķiem ietekmes aspektiem (piemēram, putniem, biotopiem, kultūrvēsturiskajām vērtībām, troksni u. c.). IVN sabiedriskās apspriešanas posmā tiek nodrošināta arī sabiedrības līdzdalība, atbilstoši Orhūsas konvencijas un Eiropas Savienības direktīvu prasībām, kas nodrošina procedūras publiskumu. Tādējādi IVN finansēšanas kārtība pati par sevi neietekmē ekspertu slēdzienu objektivitāti, jo galīgo izvērtējumu veic neatkarīgas valsts institūcijas, kuras lem par ziņojuma atbilstību normatīvajām prasībām, vides aizsardzības mērķiem un sabiedrības interesēm.
5.	Ziņojumā iekļautie risinājumi un projekta attīstītāja komunikācija skaidri liecina par sistemātisku institūciju un sabiedrības viedokļa ignorēšanu. Piemēram, VAS “Latvijas Valsts ceļi” skaidri norāda, ka nepiekrīt kabeļu infrastruktūras izvietojumam, taču projekta attīstītājs SIA <i>Latvijas vēja parki</i> šo	Projekta ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) ziņojumā nekādā veidā nav ignorēts LVC sniegtais viedoklis – tas ir dokumentēts, ņemts vērā, un atbildes uz to ir sniegtas IVN ziņojuma 4.2. un 4.5. pielikumā. LVC norādījumi attiecas uz VES attālumu no autoceļiem un iespējamām

pozīciju ignorē, atsaucoties uz to, ka šobrīd trūkst tieša normatīvā regulējuma šādām darbībām. Šāds piegājiens, kas balstās uz regulatīvā vakuuma izmantošanu, ir īpaši problemātisks – jo normatīvās nepilnības nacionālā līmenī neatceļ atbildību saskaņā ar augstāka līmeņa – Eiropas Savienības – tiesību aktiem. Projekts tiek attīstīts teritorijās, kas atrodas NATURA 2000 tiešā tuvumā vai ietekmes zonā, tāpēc ir piemērojamas Putnu direktīva (2009/147/EK) un Dzīvotņu direktīva (92/43/EEK), kurās noteikts, ka jebkura saimnieciska darbība, kas var ietekmēt šīs teritorijas vai to sugu/biotopu aizsardzības mērķus, jāvērtē ar īpašu piesardzību, un tās īstenošana ir pieļaujama tikai tad, ja ietekme nav būtiska vai ja nav iespējams atrast labāku alternatīvu. Turklāt Eiropas Komisijas Ilgtērmiņa redzējumā par lauku apvidiem līdz 2040. gadam (<i>A long-term Vision for the EU's Rural Areas</i>) skaidri norādīts, ka enerģētikas projektiem lauku teritorijās jābalstās uz sabiedrības līdzdalību, vietējo vajadzību izpratni un vides ilgtspējas principiem. Projekta attīstītāja līdzšinējā prakse – ignorēt sabiedrības iebildumus, tai skaitā zemes īpašnieku, pašvaldību un ekspertu viedokli – neatbilst ne ilgtspējas, ne caurspīdīgas pārvaldības principiem. Lūdzam izvērtēt, kādā veidā Valmieras un Valkas novadu pašvaldības ir veicinājušas sabiedrības līdzdalību lēmumpieņemšanas procesā un iesaistījušas diskusijās ar iedzīvotājiem, t.i., iedzīvotāju interešu aizstāvībā. Šāda pieeja grauž ne tikai sabiedrības uzticēšanos lēmumu pieņemšanai, bet arī apdraud Latvijas saistību izpildi pret ES normatīvo ietvaru vides jomā. Institūcijām nav pienākuma piekrist projektiem, kas balstīti uz juridisku nepilnību izmantošanu, ja tie rada neatgriezenisku ietekmi uz vidi vai pretrunā ar sabiedrības interesēm.	tehniskām neskaidrībām par kabeļu ievietošanas tiesiskajiem nosacījumiem valsts autoceļu joslās. Attīstītājs šo jautājumu nav risinājis vienpusēji, bet ir iestrādājis LVC norādījumus 4. nodaļā, kā arī 11.nodaļas 11.2.tabulā un norādījis, ka šādu risinājumu izvērtēšana un saskaņošana paredzēta projekta tālākās projektēšanas stadijās, kur attiecīgo tehnisko noteikumu prasības būs jāievēro atbilstoši spēkā esošajam regulējumam. Svarīgi uzsvērt, ka jebkura būvniecības vai inženierkomunikāciju izbūves iecere autoceļu aizsargjoslās obligāti jāaskaņo ar LVC, neatkarīgi no IVN procedūras rezultāta. Tāpēc IVN ietvaros nevar un nav pieņemts nevienš lēmums, kas "apietu" LVC saskaņošanas funkcijas. Šis jautājums tiek atbilstoši nodalīts kā ārpus IVN procedūras kompetences esošs tehniskais jautājums. Projekta attīstītājs darbojas tikai un vienīgi normatīvo aktu robežās, ievērojot nacionālo tiesību aktus un Eiropas Savienības prasības. Ja kādā no aspektiem nacionālais regulējums nav detalizēts, projekta īstenošanai tiek piemēroti vispārējie tiesību principi, un visos gadījumos projekta īstenošanai nepieciešama pilna normatīvā saskaņošana ar visām iesaistītajām institūcijām, tostarp LVC, pašvaldībām un Enerģētikas un vides aģentūru. Eiropas Savienības Putnu direktīva (2009/147/EK) un Dzīvotņu direktīva (92/43/EEK) tiek ievērotas pilnā apjomā, un IVN procedūra ir tieši šī mehānisma īstenošanas instruments. Ietekme uz NATURA 2000 teritorijām ir izvērtēta saskaņā ar šo direktīvu prasībām – tostarp arī pielietojot, piesardzības principu (precautionary principle), – nodrošinot, ka neviena darbība nav atļauta, ja tiek konstatēta būtiska negatīva ietekme uz aizsargājamiem biotopiem vai sugām. IVN ziņojumā konstatētās ietekmes ir dokumentētas, novērtētas, un uz to pamata jau ir atteikta vairāku vēja elektrostaciju būvniecība, lai samazinātu ietekmi līdz pieļaujamam līmenim. Sabiedrības līdzdalība šajā projektā tiek nodrošināta saskaņā ar Orhūsas konvenciju, Vides aizsardzības likumu un IVN likuma 17. pantu. Notikušas vairākas IVN sabiedriskās apspriedes, kurās bija iespēja paust viedokli gan iedzīvotājiem, gan nevalstiskajām organizācijām, gan institūcijām. Atsauksmes ir dokumentētas, tām
--	---

		sniegtas atbildes, un pēc šīm apspriedēm projektā ir ieviesti būtiski pielāgojumi, tostarp samazināts VES skaits. Par Valmieras un Valkas pašvaldību iesaisti: pašvaldības ir nodrošinājušas sabiedriskās apspriedes norisi savās teritorijās un sniegušas viedokli IVN gaitā. Tās nav apstrīdējušas IVN procedūras pamatotību un ir piedalījušās diskusijās ar iedzīvotājiem, tādējādi izpildot likumā noteikto līdzdalības nodrošināšanas pienākumu.
6.	Ziņojumā norādīta atsauce uz veikto pētījumu, kas atspoguļo iedzīvotāju pozitīvo viedokli. Uzskatām iesniegto pētījumu par neobjektīvu un tendenciozu, jo: a. Pētījums neatspoguļo respondentu ģeogrāfisko pārklājumu, piemēram, izlasē neiekļaujot lauku apvidos dzīvojošo viedokli, kurus tiešā veidā skar šāda industriālā darbība mežos. Ja pētījumā netiek ievākti dati par lauku apvidos dzīvojošo cilvēku viedokli, īpaši, ja pētījuma temats ir saistīts ar viņu labklājību, pieredzi vai attīstības vajadzībām Valka-Valmiera VES izbūvē, tas rada vairākus pētnieciskus ierobežojumus un ietekmē pētījuma ticamību. Zemāk izskaidroti galvenie aspekti: (1) nav iespējams precīzi identificēt problēmas un vietējās īpatnības, kas var būt slēptas vai atšķirīgas no pilsētu kontekstiem. (2) Pētījums var neatspoguļot kopainu, jo ignorē nozīmīgu sabiedrības daļu. Laukos dzīvojošo balsu neiekļaušana rada risks priekšlaicīgiem vai kļūdainiem secinājumiem, kas nav derīgi politikas veidošanai vai reālās vajadzībās balstītiem risinājumiem. Šāda veida datu interpretācija ir pretēja demokrātiskas sabiedrības principiem, jo veiktajā pētījumā runā "par" cilvēkiem, bet neiekļauj viņus kā zināšanu avotus, rodas jautājums par balss reprezentāciju un iekļaušanu. Uzskatāms, ka pētījumam trūkst demokrātiskas vai iekļaujošas pieejas, jo tas neņem vērā iedzīvotāju pašnoteikšanos un skatījumu. b. Aptauja interpretē, ka iedzīvotāji atbalsta vēja parku attīstību, bet netiek uzdots precīzs jautājums par vēja parkiem mežos. SIA Latvijas vēja parki ir apliecinājuši, ka viņiem ir dots uzdevums būvēt vēja parkus meža zemēs, bet iedzīvotāju aptaujā šādu jautājumu neuzdod. Uzskatām, ka aptauja veicama mērķa reģionā un jautājumiem jābūt par konkrētajiem vēja parkiem, nevis nozari kopumā. Šādā pētniecības pieejā ir vairākas būtiskas pētnieciskas un ētiskas problēmas. Pirmkārt, šāda pieeja vērtējama kā metodoloģiski nepilnīga, un tā var radīt nopietnas sekas uz datu interpretāciju, ticamību un to izmantojamību sabiedriskās diskusijās vai lēmumu pieņemšanā. Lai gan zināms, ka uzņēmums SIA <i>Latvijas vēja parki</i> plāno būvēt vēja parkus mežos, šī	SKDS veiktais sabiedriskās domas pētījums ir veikts atbilstoši profesionālajiem standartiem; tā rezultāti ir korekti interpretēti un atbilstoši pētījuma mērķim. Papildus skaidrojam sekojošu informāciju: 1. Par respondentu ģeogrāfisko pārklājumu un vietējo iedzīvotāju pārstāvību: SKDS veiktā aptauja atspoguļo sabiedrības viedokli par vēja enerģijas attīstību reģionā vispārīgi, nevis aizvieto sabiedrisko apspriešanu vai IVN procedūras teritorijas iedzīvotāju iesaisti. Tā nav izmantota kā vienīgais instruments sabiedrības uzskatu noskaidrošanai, bet gan kā papildus informācijas avots, kas ļauj izprast kopējo sabiedrisko fonu par atjaunīgās enerģijas projektiem Latvijā un konkrētajā reģionā. SKDS ir viena no vadošajām un profesionālākajām socioloģisko pētījumu aģentūrām Latvijā, kas darbojas pēc starptautiski atzītiem kvalitātes standartiem, tostarp attiecībā uz izlases struktūru. Tā kā pētījumā izmantota stratificēta izlase, tajā pēc definīcijas iekļauti respondenti no dažādiem ģeogrāfiskiem apvidiem, tostarp lauku teritorijām. Turklāt jāuzsver, ka iedzīvotāju vietējais viedoklis tiek apzināts atsevišķi – sabiedriskās apspriešanas un ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) procedūras laikā. Tieši IVN likums nosaka, ka visiem iedzīvotājiem, jo īpaši tiešās ietekmes teritorijā, ir jābūt iespējai paust savu viedokli. Šī informācija tiek sistematizēta, atbildēta un iekļauta IVN gala ziņojumā. Tātad – vietējo iedzīvotāju balss netiek aizvietota ar SKDS aptauju, bet šie dati kalpo kā papildu indikators, nevis kā leģitīmācijas instruments. 2. Par aptaujas jautājumu formulējumu un konkrētību: apgalvojums, ka pētījumā nav skaidri atdalīts jautājums par "vēja parkiem mežos", nepadara aptauju metodoloģiski nekorektu.

	informācija nav iekļauta aptaujā, liedzot iedzīvotājiem iespēju izteikties par konkrēto plānu. Tas deformē sabiedrības līdzdalību, jo atbildes tiek sniegtas uz vispārīgu, nevis aktuālu jautājumu. Rezultāti var tikt izmantoti neatbilstošā veidā, piemēram, lai pamatotu konkrēta projekta attīstību, kas patiesībā nav aptaujāts. Ja iedzīvotāju viedoklis netiek noskaidrots konkrētajā reģionā, kur projektam būs ietekme, trūkst teritorijas iedzīvotāju tiešā skatījuma. Tas mazina aptaujas reprezentativitāti un leģitimitāti, īpaši vides ietekmes novērtējumos. Teritorijas iedzīvotājiem ir īpašas tiesība tikt uzklautiem, jo tieši viņus skars iespējamā ainavas, trokšņa un bioloģiskās daudzveidības izmaiņas. Šāda metodoloģiska pieeja ir manipulatīva, kādēļ rada skepsi par pētniecības objektivitāti, uzticību uzņēmumiem un Valkas un Valmieras politikas veidotājiem.	Sabiedriskās domas pētījumu mērķis nav aizvietot IVN konkrētos izvērtējumus vai lēmumus, bet gan noskaidrot sabiedrisko attieksmi par nozares attīstību kopumā. Šāda pieeja ir atbilstoša, jo: ▪ Pamatjautājums bija par attieksmi pret vēja enerģiju un tās attīstību konkrētajā reģionā, nevis par tehniskajām detaļām (piemēram, mežsaimniecības zemes izmantojumu); ▪ Vēja parku atrašanās meža zemēs nav pretlikumīga, un to vērtēšanas kritēriji (biotopu, trokšņa, ainavas u.c. ietekmes) tiek izskatīti IVN ietvaros, nevis sabiedriskās domas aptaujās. ▪ Aptaujas rezultāti nav izmantoti, lai apstiprinātu konkrēta vēja parka būvniecību, bet gan kā vispārējs indikators par sabiedrības noskaņojumu, ko ir tiesības ņemt vērā, ja tiek diskutēts par enerģētikas stratēģiju vai politikas plānošanu. Attīstītājs nav norādījis, ka šī aptauja aizvieto sabiedrisko līdzdalību, un sabiedriskās apspriešanas procedūras notiek atbilstoši IVN likuma prasībām, kur iedzīvotājiem no konkrētajām ietekmes teritorijām, bet ne tikai, ir sniegta iespēja paust viedokli par vispārīgiem plāniem. Demokrātiskas sabiedrības pamats ir plurālisms viedokļu iegūšanā, tostarp dažādu datu avotu – aptauju, sabiedrisko apspriežu, ekspertu slēdzienu un pašvaldību atzinumu – izmantošana. Sabiedrības līdzdalība tiek nodrošināta vairāklīmeņu sistēmā, kur SKDS aptauja ir viens no elementiem, nevis vienīgais. IVN procedūra, kurā tiek saņemti konkrēti vietējo iedzīvotāju, pašvaldību un institūciju viedokļi, ir juridiski saistošā sabiedriskās līdzdalības forma. SKDS pētījuma rezultāti nav normatīvi izšķiroši lēmumu pieņemšanā, bet var tikt izmantoti kā viens no diskusiju aspektiem, īpaši saistībā ar sabiedrības attieksmi pret atjaunīgo enerģiju kā valsts mēroga politiku.
7.	Aicinām izvērtēt, kāpēc konkrētajā gadījumā tiek piemērota atšķirīga pieeja nekā citiem projektiem, un nodrošināt normatīvo aktu konsekventu piemērošanu un vienlīdzīgas attieksmes principu visiem attīstītājiem. Nav skaidri pamatota teritorijas plānojuma izmaiņu nepieciešamība vai tās neesamība. Konkrētajā Valka–Valmiera projekta gadījumā ierosinātais apgalvo, ka lokālplānojuma izstrāde nav nepieciešama, taču tas ir pretrunā ar	IVN ziņojuma 3.1. nodaļas noslēgumā sniegtais skaidrojums par lokālplānojuma nepieciešamības neesamību konkrētajā gadījumā ir juridiski korekts un atbilstošs spēkā esošajam normatīvajam regulējumam. Sniedzam sekojošu papildus skaidrojumu:

citu līdzīgu vēja elektrostaciju projektu praksi, kur šāda prasība nav atcelta un lokālplānojums tiek uzskatīts par obligātu instrumentu teritorijas attīstības saskaņošanā ar esošo pašvaldības teritorijas plānojumu. Šāda nekonsekventa pieeja rada pamatotas bažas par vienlīdzības principa neievērošanu attiecībā uz attīstītājiem un teritoriju attīstības caurspīdīgumu, jo nav saprotams, kādos gadījumos tiek piemērotas vai netiek piemērotas lokālplānojuma prasības. Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likumu, jebkādas būtiskas izmaiņas zemes izmantošanā, kas maina teritorijas funkcionālo zonējumu vai rada nozīmīgu ietekmi uz vidi, pieprasa attiecīgu teritorijas plānošanas dokumentu aktualizēšanu – t.i., lokālplānojumu. Turklāt, atsakoties no lokālplānojuma izstrādes, tiek ierobežota sabiedrības iespēja pilnvērtīgi piedalīties lēmumu pieņemšanā, kas ir būtisks princips Aarhus konvencijas ietvarā. Tas rada risku, ka tiek pieņemti vietējai kopienai nelabvēlīgi lēmumi bez demokrātiska procesa un pienācīgas izvērtēšanas. Saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma 12. panta pirmo daļu, lokālplānojums ir obligāts, ja plānotā darbība maina teritorijas atļauto (noteikto) izmantošanu vai ja paredzēta būtiska ietekme uz vidi, kas ir apliecināta ar ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) ziņojumu. Vēja elektrostaciju būvniecība parasti ietver gan funkcionālā zonējuma izmaiņas, gan arī nozīmīgu ietekmi uz ainavu, trokšņu līmeni, biotopiem un sabiedrības dzīves kvalitāti, tāpēc bez lokālplānojuma šādu projektu īstenošana ir tiesiski apstrīdama. Turklāt likuma 5. pants paredz, ka teritorijas attīstības plānošana jāveic, ievērojot sabiedrības līdzdalības, ilgtspējas un caurspīdīgas pārvaldības principus, kā arī jārespektē vietējo kopienu intereses. Atsakoties no lokālplānojuma izstrādes, tiek ierobežotas sabiedrības tiesības pilnvērtīgi iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesā, pārkāpjot arī Aarhus konvencijā noteiktās sabiedrības tiesības uz informāciju un līdzdalību vides jautājumos. Ņemot vērā augstāk minēto, aicinām izvērtēt Valkas–Valmieras projekta gadījumu atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un nodrošināt vienotu un caurspīdīgu pieeju visiem VES attīstītājiem. Atšķirīga regulējuma piemērošana identiskiem gadījumiem var tikt traktēta kā vienlīdzīgas attieksmes principa pārkāpums (Satversmes 91. pants) un rada pamatu iespējamiem juridiskiem strīdiem.	1. Normatīvā bāze par lokālplānojuma nepieciešamību ir izvērtējama individuāli, nevis salīdzinājumā ar citu projektu praksi, jo saskaņā ar Teritorijas attīstības plānošanas likuma 12. pantu lokālplānojums ir obligāts tikai tad, ja plānotā darbība maina teritorijas atļauto izmantošanu vai funkcionālo zonējumu. Ja teritorijas plānojumā attiecīgajā zemes vienībā jau ir noteikta izmantošana, kas pieļauj enerģētikas infrastruktūras izvietojumu (piemēram, “mežsaimniecības zeme” vai “tehniskās apbūves zeme” ar šādu izmantošanas atļauju), lokālplānojums nav nepieciešams. Šāds izvērtējums balstās uz pašvaldības teritorijas plānojuma faktiskajiem nosacījumiem un nevar tikt balstīts tikai uz citu projektu piemērošanas pieredzi vai iepriekš pieņemtiem lēmumiem, kas var būt balstīti atšķirīgos teritorijas izmantošanas nosacījumos. 2. VARAM metodiskā nostāja vēja parku izveides gadījumā nosaka, ka lokālplānojums nav obligāts, ja netiek mainīts teritorijas izmantošanas veids. Šāda pieeja nav izņēmums vai atkāpe no normatīvās kārtības, bet tieši atspoguļo konsekvētu regulējuma piemērošanu. Ja projekta īstenošana ir iespējama esošā teritorijas plānojuma ietvaros, tad lokālplānojuma pieprasīšana būtu ne tikai lieka, bet arī pretrunā ar normatīvo aktu samērīguma principu. 3. Ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) procedūra ir detalizēts un likumā noteikts instruments, kura mērķis ir tieši izvērtēt būtisku ietekmi uz vidi, tostarp uz ainavu, bioloģisko daudzveidību, trokšņa līmeni un cilvēku dzīves kvalitāti. Sabiedrības līdzdalība IVN ietvaros tiek nodrošināta ar publiskās apspriešanas un atzinumu sniegšanas mehānismiem, kas atbilst gan Orhūsas konvencijas, gan Vides aizsardzības likuma prasībām. Tādējādi apgalvojums, ka bez lokālplānojuma tiek ierobežotas sabiedrības tiesības, neatbilst faktiskajai procedūrai un var radīt maldīgu iespaidu par līdzdalības trūkumu. 4. Satversmes 91. pants nosaka vienlīdzīgas attieksmes principu, taču tas nav interpretējams kā prasība piemērot identisku procedūru visos gadījumos, neatkarīgi no to faktiskās un tiesiskās situācijas. Ja kādā projektā lokālplānojums ir bijis nepieciešams funkcionālā zonējuma izmaiņu dēļ, bet citā – nav, tad atšķirīgā
--	--

		pieeja atspoguļo nevis nekonsekvenci, bet pamatotu atšķirību faktiskajos apstākļos.
8.	Ziņojuma redakcijā ir konstatēta būtiska pretruna saistībā ar VV66 un VV67 turbīnu izvietojumu. Sākotnēji neatkarīgi eksperti šo turbīnu izvietojumu nav rekomendējuši, ņemot vērā būtisku negatīvu ietekmi uz vidi. Tomēr gala ziņojumā šie ekspertu atzinumi ir izslēgti, un attiecīgās turbīnas ir atstātas kā realizējamas. Šāda rīcība rada pamatotas šaubas par procedūras caurspīdīgumu un objektivitāti, kā arī liek secināt, ka ziņojumā nav pilnībā atspoguļota visa būtiskā informācija, kas var ietekmēt lēmumu par konkrēto turbīnu izvietojumu. Sniegtajā komentārā netiek sniegts nedz metodoloģisks, nedz saturisks pamatojums ekspertu rekomendāciju noraidīšanai, bet vien atsauce uz valsts stratēģisko mērķi atjaunojamo energoresursu attīstībā. Šāda pieeja nav savienojama ar vides izvērtējuma pamatprincipiem, kas paredz balstīties uz zinātniski pamatotiem, neatkarīgiem ekspertu secinājumiem, īpaši ja runa ir par iespējamu būtisku ietekmi uz aizsargājamām sugām, biotopiem vai sabiedrības veselību. Saskaņā ar Direktīvu 2011/92/ES par sabiedrības līdzdalību un Vides aizsardzības likuma 22. pantu, šāda informācijas neiekļaušana vai izslēgšana no ziņojuma nav pieļaujama, jo tā apdraud sabiedrības iespējas izdarīt informētu izvēli un piedalīties lēmumu pieņemšanā. Tādēļ aicinām izvērtēt VV66 un VV67 turbīnu atstāšanas pamatotību un pieprasīt pilnīgu ekspertu slēdzienu atspoguļošanu ziņojumā, nodrošinot lēmumu caurspīdīgumu, sabiedrības informētību un vides interešu prioritizēšanu.	Ekspertu viedoklis IVN gaitā nav statisks un var mainīties, ja tiek ieviesti ietekmes mazināšanas mehānismi vai precizēta informācija. Gala IVN ziņojums ir sabalansēts dokuments, kurā iekļauts izvērtējums par vides, sabiedrības un ekonomiskajiem aspektiem. VV66 un VV67 turbīnu atstāšana projektā nav procedūras pārkāpums, bet likumīgs rezultāts rūpīgi veikta kompleksa izvērtējuma rezultātā. IVN ziņojuma precizētā gala redakcija ir papildināta ar gala vērtējumu, un būvniecībai tiek rekomendēta tikai A vai A' alternatīva, nerekomendējot VV66 un VV67 būvniecību.